

El joc de la interseccionalitat

El joc de la interseccionalitat

El joc de la interseccionalitat

90 minutos

En aquest joc les persones participants estaran enmig d'una activitat que simula el transcórrer vital d'una persona, i les oportunitats que té per a l'exercici ple dels seus drets, entre ells, el dret a la salut. És una simulació que les permetrà analitzar com els factors i situacions de desigualtat social es poden convertir en barreres per al desenvolupament de les persones i l'exercici dels seus drets.

El joc està basat en l'anàlisi dels determinants socials de la salut (veure: Unitat Temàtica 1) i la perspectiva interseccional. Aquesta perspectiva permet analitzar críticament la forma en què convergeixen diferents categories de privilegi i discriminació; com el gènere, la raça/ètnia i/o cultura, classe social, etc.; influint de manera particular en la situació de cada persona.

Amb el pas del temps s'han incorporat a la perspectiva altres variables amb la finalitat de fer més divers l'anàlisi; com la capacitat funcional, la diversitat quant a la identitat de gènere o l'orientació sexual. Aquests factors són categories interconnectades que no poden abordar-se de manera individual (veure: Guia Introductòria "Ciutadania crítica i transformadora" / 3.1.3 La Interseccionalitat com a enfocament d'anàlisi).

Per consegüent, parlar d'interseccionalitat implica reconèixer que cada persona, grup, col·lectiu i/o poble té reivindicacions específiques, segons l'entramat de factors que convergeixen en la seua vida; i que existeixen grups sobre els quals han recaigut històricament diversos factors d'opressió. A més, implica reconèixer que cada situació particular suposa una posició sociopolítica concreta i constitueix la identitat de les persones.

Per tant, una societat que busca transformar les estructures de poder en les quals es basen aquests factors d'opressió ha de tindre present la igualtat i l'equitat com a principis fonamentals. Perquè contribuir a la justícia social, suposa analitzar les vulneracions dels DDHH des de la perspectiva interseccional.

Aquest joc, denominat també línia d'oportunitats o un pas avant, permet generar espais de diàleg per a analitzar, de manera lúdica, les diferents categories socials que influeixen en el dret a la salut de les persones.

#Justícia social #Factors d'opressió o discriminació
#Ciutadania crítica #Interseccionalitat

Abans de començar a jugar, la persona facilitadora presentarà la sessió comentant el temps de duració i la proposta general de la sessió, sense comptar detalls sobre la dinàmica del joc per a generar expectatives i afavorir la curiositat i la sorpresa.

Durant el joc, cada participant haurà de posar-se en el paper d'una persona amb una convergència particular de característiques, i la facilitadora anirà plantejant una sèrie de situacions que afectaran les seues vides de formes diferents. Les diferents situacions, segons la persona que estigui sent representada, faran que la persona pugui avançar o no avançar en el joc, és a dir, seran motiu de privilegi o de discriminació. D'aquesta manera, es pretén que les persones participants puguin empatitzar i comprendre, des de la seua pròpia experiència, com els factors d'opressió o discriminació poden ser una limitació en l'exercici dels drets humans en general i del dret a la salut en específic.

Els jocs de rol són una eina molt bona per a treballar l'empatia i la perspectiva social. Consisteixen en una simulació que ens permet posar-nos a la pell d'una altra persona i reflexionar sobre com és la seua vida, i en el nostre cas concret quins són els determinants socials que condicionen el seu accés a la salut. Formen part dels recursos didàctics propis de la EpDiCG, és a dir, de metodologies experiencials i participatives on l'alumnat pren un rol protagonista, i on es tracta de què percebi en primera persona (a nivell de sensació) les desigualtats socials per a desenvolupar una consciència crítica i activa.

La dinàmica possibilita la construcció de coneixements de manera col·lectiva, comptant no sols amb la pròpia visió sobre la temàtica sinó també amb la de totes les persones participants, permetent interioritzar la problemàtica de manera reflexiva a través de les emocions viscudes durant l'activitat.

Per al desenvolupament d'aquesta activitat, en la solapa del final d'aquesta unitat temàtica, trobaràs unes targetes que descriuen les característiques de les persones a representar (A1), i unes fitxes de situacions (A2) que determinaran l'avanç. Seguint la perspectiva interseccional, els rols s'han creat de manera que cadascun tingui la convergència o combinació de dues o més condicions de privilegi-opressió. No obstant això, estan inspirats en situacions reals, que veiem tots els dies però que, a vegades, no són prou visibles i no evidenciem.

És útil recordar que la persona facilitadora pot secundar-se en els continguts teòrics de les següents unitats temàtiques:

1. Dret a la salut. Pel que fa als determinants socials de la salut.

4. Ciutadania crítica i transformadora. Desenvolupament de la perspectiva interseccional.

Instruccions del joc:

Es suggereix seguir les següents recomanacions per a aconseguir l'objectiu:

- 1** Per a aquesta activitat és preferible utilitzar el pati o un espai ampli que permeti a les persones situar-se en una línia horitzontal, una al costat de l'altra deixant un metre i mig de distància entre una persona i l'altra. Se'ls convida que formen la fila de cara a la persona facilitadora en el que es denomina línia d'eixida.
- 2** Es crea un espai diàfan i ambient tranquil (pot usar-se música suau de fons).
- 3** Es demana a les persones participants estar en silenci durant tota l'activitat.
- 4** Per a començar a jugar, la persona facilitadora repartirà un rol a cada persona participant. Es tracta d'una targeta que aporta informació bàsica sobre la vida d'una persona, especialment aquells trets que han determinat la seua experiència.
- 5** S'indica que guarden les targetes i que no les mostren a ningú. Han de llegir en silenci la seua targeta de rol.

6 Se'ls demana que comencen a entrar en el seu rol, que s'imaginin com és la vida d'aqueixa persona. Per a ajudar, la persona facilitadora llegirà algunes de les següents preguntes, detenint-se després de cadascuna, per a donar temps de reflexió i construcció del retrat del nou rol i de les seues vides:

- a.** Com era la teua infantesa?
- b.** En quina mena de casa vas viure?
- c.** A quina classe de jocs vas jugar?
- d.** Quin tipus de treball tenien els teus pares?
- e.** Com és la teua vida diària?
- f.** Què fas al matí, a la vesprada, a la nit?
- g.** On vius?
- h.** Quant guanyes al mes?
- i.** Què fas en el teu temps lliure?
- j.** Què t'emociona i què tems?...

7 Se'ls fa saber que es llegirà una llista de situacions. Cada vegada que puguin contestar "Sí" a la situació plantejada, hauran de fer un pas al capdavant. En cas contrari, romandran en el lloc on estiguin, sense avançar.

8 Es llegeixen les situacions d'una en una, fent una pausa entre elles per a donar temps a les persones participants al fet que prenguin la decisió de donar o no fer un pas al capdavant a partir d'una reflexió interna sobre les característiques de la persona a la qual representen i la construcció que han fet d'ella.

9 A les persones participants se'ls generaran moltes preguntes sobre els personatges, i voldran solucionar-les immediatament, no obstant això, és important assenyalar-los que el joc tracta de desenvolupar la seua imaginació i la seua capacitat crítica, per la qual cosa, és important fer èmfasi en el fet que prenguin la decisió que consideren enfront de l'afirmació que se'ls planteja.

En finalitzar la lectura de les targetes, es convida a les persones participants a fixar-se en les seues posicions finals, observant les diferències espacials; Es convida a reflexionar que partint totes i tots del mateix punt, cada persona ha quedat en diferents llocs i punts després d'enfrontar-se a les mateixes situacions. On s'ha quedat cada persona? Deixem un minut per a eixir del rol i preferiblement mantenint la ubicació en l'espai, donem pas a la reflexió.

Reflexió:

La majoria de les declaracions que acaba de fer la persona facilitadora no depenen realment dels qui participen en el joc, i de les persones que representen. Són situacions o condicions que els han vingut donades. La persona facilitadora comença preguntant a les i els participants sobre l'experiència que van viure i com es van sentir durant l'activitat. Després passa a parlar dels temes que van eixir a la llum i del que van aprendre.

Algunes preguntes que es poden usar per a mobilitzar la reflexió són:

Com es van sentir en donar o no un pas al capdavant?

Per als qui sovint van fer un pas al capdavant: en quin punt van començar a adonar-se'n de que les altres persones no es movien tan ràpidament?

Alguna persona va sentir que hi havien moments en què els seus Drets Humans bàsics s'ignoraven?

Va ser fàcil o difícil simular el meu rol? Com es van imaginar que era la persona que representaven?

Reflecteix l'exercici, d'alguna manera, a la societat? Com?

La ubicació en l'espai de les persones representades és diferent a causa de les discriminacions i desigualtats socials entrecreuades. S'aprofitarà aquesta distribució gràfica per a analitzar de manera col·lectiva, des d'una postura crítica, com afecten les diferents situacions a cada persona en particular, podent suposar una garantia o una barrera en la consecució de l'exercici dels seus drets, entre aquests el dret a la salut. Llegim alguns dels rols que han estat en joc, per exemple, els dos més avançats, els dos més endarrerits i dues centrals.

És important que, amb la perspectiva gràfica del joc, les persones participants puguin comprendre que una situació específica impacta diferencialment a les persones d'acord amb les condicions que aquesta tingui (raça/ètnia, gènere, classe, orientació sexual, identitat de gènere, capacitat funcional, edat) i que una situació que impacta moltíssim en una persona, per a una altra no significa res. Cadascuna de les situacions estaran determinant, segons les condicions i característiques de les persones, la garantia de les diferents variables del dret a la salut.

Les representacions individuals i la distribució col·lectiva que ha quedat després del joc, en el qual unes persones avançaven molt i altres no, representa les oportunitats reals de la vida. El que volem aconseguir amb les nostres intervencions és promoure capacitats, és a dir, les oportunitats reals que tenen les persones per a decidir sobre elles mateixes.

La persona facilitadora recollirà altres qüestions rellevants sorgides en la sessió, resolent dubtes i aportant aquells conceptes que no hagen sorgit en el debat, amb suport de la presentació de powerpoint "P4. Ciutadania crítica i transformadora // 1. La necessitat d'una ciutadania crítica i transformadora"

90 minuts.

- Fitxes personals a representar A1
- Fitxes de situacions

- P4. ciutadania crítica i transformadora //
- 1. La necessitat d'una ciutadania crítica i transformadora

